

Krdo bijelih slonova

Piše: KREŠIMIR IVANIŠ

Na svjetskoj sceni, značajan doprinos izgradnji neodrživih objekata („krdo bijelih slonova“) daju upravo najsiromašnije zemlje, dok europske razvijene zemlje prednjače uzornim održivim konceptima

Arena Zagreb

Prije 10 godina donesen je Zakon o športu RH (2006.). Jednako toliko traje neispunjavanje tim istim Zakonom propisanih odredbi o Mreži sportskih građevina, a Strategiju da i ne spominjemo. Stoga se nameće pitanje: čemu Zakon i njegove kasnije izmjene i dopune kada se odrednice, barem one o javnim sportskim građevinama, već deset godina uporno ne primjenjuju?

Mreža objekata fizičke kulture je, kao zakonska norma, usvojena još prije 31 godine u tadašnjoj SR Hrvatskoj kao prostorni, ekonomski i sportski planerski alat na osnovi tada važećeg Pravilnika o prostornim standardima i normativima te urbanističko-tehničkim uvjetima za planiranje Mreže objekata fizičke kulture (Narodne novine rujna 1985.), a prema Zakonu o objektima fizičke kulture i Zakonu o prostornom planiranju i uređivanju prostora.

MZOS-ov odgovor - šutnja!

Detaljna Metodologija planiranja mreže objekata fizičke kulture izrađena je pod okriljem Fakulteta fizičke kulture 1983. godine i ona je definirala sadržaj i formu Mreža izrađenih do 1986. godine u pet gradova u Hrvatskoj - Dubrovniku, Puli, Rijeci, Samoboru i Zagrebu.

Od 1990. do 2015. godine Mreža sportskih građevina,

spominje se, iako samo nominalno, u svim varijetetima Zakona o športu/sportu kao konstanta, unatoč značajnih društvenih, političkih i ekonomskih promjena. Stvoreni su novi politički kontekst, titulari vlasništva, prostorna i sportska regulativa, metode te ciljevi i alati prostornog planiranja, a u stalnoj je mijeni i sustav odlučivanja o prostoru i njegovoj namjeni. Jedino što je ostalo nepromijenjeno je sustavno neizvršavanje obveza Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta o izradi podzakonskih akata iz domene sportskih građevina propisivanjem Pravilnika o sadržaju, formi i primjeni Mreže sportskih građevina.

Zakon o športu iz 2006. toj je važnoj dionici športa posvetio doslovce jednu jedinu rečenicu koja glasi: "Pravilnike i standarde će propisati ministar u roku od šest (6) mjeseci".

Iako je prošlo već 20 puta po 6 mjeseci, taj odgovoran i prijeko potreban posao nije niti započet, a štete od nedostatka strateških, zakonskih i podzakonskih smjernica, kriterija, standarda i prioriteta u planiranju, projektiranju, izgradnji, u upravljanju, održavanju i korištenju sve su veće i veće. Grade se brojne neodržive, neodgovorno, proizvoljno i diletantski programirane javne sportske građevine. Naša javna sportska infrastruktura zaostaje rasprostranjenosti, kvalitetom, brojem, komforom, održivošću i zato su nepohodne stručne smjernice prema održivoj javnoj infrastrukturi, ali i politički strateški ciljevi.

HOO-ova Komisija za šport i okoliš u suradnji s Olimpijskom solidarnosti MOO-a, Međunarodnom unijom arhiteketa, Udruženjem hrvatskih arhitekata i Društvom građevinskih inženjera Zagreba, od 2007. godine razvija projekt "Transfer znanja o sportskoj infrastrukturi". Nastoji se sanirati stanje i nuditi MZOS-u konkretna rješenja i pomoć u izradi zakonske regulative. Nakon suradnje do 2005. godine, MZOS na sve naše daljnje pozive i zamolbe odgovara šutnjom.

Preporuke i kriteriji MOO-a

Projektom "Transfer znanja o sportskoj infrastrukturi" uspostavljena je suradnja s razvijenim svijetom kojemu težimo. Analizirane su ekonomske, ekološke, energetske i socijalne pretpostavke, kriteriji i smjernice zaštitnih mehanizama u planiranju, projektiranju, građenju, upravljanju i korištenju. Premisa projekta je zaštita osjetljivog, nezamjenjivog i neobnovljivog prostora. Korištene su preporuke UNDP (Razvojni program Ujedinjenih naroda), MOO-ove Komisije za šport i okoliš i drugih međunarodnih institucija.

Preporuke i kriteriji MOO-a o održivoj i ekološkoj paradigmi obaveze su svih država-potpisnica zaključaka Kongresa MOO-a u Riu de Janeiru među kojima je i Re-

publika Hrvatska. Održivost ili obzirnost su opće mjesto u zaštiti i očuvanju kvalitete života na Zemlji. Gdje su te smjernice u našem Zakonu o športu?

Za razliku od nas, civilizirani svijet kontinuirano traži i nalazi rješenja u planetarnoj zaštiti i očuvanju prostora. MOO predlaže kompleksne mjere zaštite okoliša i športskom infrastrukturom, a ekološki, ekonomski i socijalni kriteriji glavne su okosnice holističkih standarda i normativa i u sferi športskih, osobito javnih, građevina.

I športska infrastruktura, dio urbanog, civilizacijskog, pa i kulturnog standarda, podnosi i trpi posljedice klimatskih promjena, globalnog zatopljenja te ekološke, energetske i ekonomske krize. Sve brojnijoj, sve siromašnijoj i obespravljenoj većini svjetske populacije, nasuprot je sve bogatija manjina koja diktira pravila ponašanja. U sferi športa diktiraju ih i mediji, osobito TV koja određuje prostorne, oblikovne i funkcionalne aspekte športskih građevina, osobito elitnih. Zahtjevi se prihvaćaju razmjerno količini novca unesenog u šport, dakle bespogovorno.

Gradimo što ne trebamo, novcem koji nemamo

Iako ne spadam u legalizacijske optimiste, tvrdim da bi održiva regulativa iz sfere javne športske infrastrukture unaprijedila postojeće stanje, ali i znatno smanjila broj budućih neodrživih športskih arena u RH. Građevine nastale kao posljedice uspješnih kandidatura za elitne priredbe nastale su po modelu - gradimo što ne trebamo, novcem koji nemamo, samo kako bi zadivili svijet! Svijet se baš i ne divi, ali mi plaćamo! Primjeri su brojni.

Na svjetskoj sceni, značajan doprinos „krdu bijelih slonova“ (izgradnji neodrživih objekata) daju upravo najsiromašnije zemlje, dok europske razvijene zemlje kao što su, recimo, Austrija, Irska, Nizozemska, Njemačka ili Velika Britanija, prednjače uzornim održivim konceptima. Nakon potpuno neodrživih i razmetljivih koncepata OI u Ateni 2004. i Pekingu 2008., London je za OI 2012. izgradio uzornu športsku infrastrukturu s izrazitim naglaskom na održivo postolimpijsko korištenje i gospodarenje.

Uz značajnu količinu i kvalitetu promjena, u proteklih

Spaladium Split

30 godina održivima su ostali samo naš uporni i nepromjenjivi legalizacijski optimizam u izradi i donošenju zakona, uz istovremeni nemar institucija u primjeni i provođenju tih istih zakona. Zakon o športu RH je među istaknutijim primjerima.

Uzrok zanemarivanja zakonskih normi u praksi nije samo nemar institucija, nego i nedorečenost Zakona te nepostojanje kaznenih odredbi. Lokalne samouprave i državna uprava tretiraju Mrežu športskih građevina kao nepotreban i neobavezan dokument te uzaludno trošenje znatnih proračunskih iznosa.

Stoga predlažem da zakonodavac, slijedeći upute još nepostojeće Strategije razvoja športske infrastrukture, specificira Mrežu kao praktičan planerski priručnik s ciljem i metodologijom izrade, s ekološkim i urbanističkim kriterijima, detaljnim katastrom postojećeg fonda, s održivim standardima i normativima, tehničko-športskim normama, imovinsko-pravnim statusima izgrađenih i novoplaniranih prostornih rezervata, s definiranom hijerarhijom odlučivanja te nosiocima investicija i titularima vlasništva.

Neizostavna mjera uz Mrežu športskih građevina treba biti imenovanje lokalnih, regionalnih i državnih tijela koja tim dokumentima upravljaju, planiraju, osiguravaju bespogovornu primjenu i sredstva za djelovanje, prate promjene u prostoru, dopunjavaju ih i ažuriraju.

Bez ovih pretpostavki Mreža je suvišan i nepotreban relikv prošlosti i treba je brisati iz Zakona.

Arena Poreč